MIRCEA LUTIC – UN OM ÎMPLINIT SAU CĂRTURARUL DE SORGINTE CLASICĂ AL BUCOVINEI

VASILE TĂRÂȚEANU

Itinerar biobibliografic

Poetul, publicistul, cercetătorul literar, traducătorul, istoricul culturii, Mircea Lutic vede lumina zilei la 29 mai 1939 în comuna Iordăneşti, judeţul Storojineţ, într-o familie de ţărani. Este nepotul cunoscutului om de cultură bucovinean din perioada interbelică Nicolae Lutic, membru pe viaţă al Societăţii pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina, membru activ al Societăţii Academice „Dacia", al altor societăţi arborosene.

Mircea Lutic îşi face studiile primare la şcoala din satul natal, beneficiind, în perioada aceasta, de tutela spirituală a clericului Metodie Mânzac, viitor episcop al Bucovinei, personalitate culturală de mare prestigiu ecleziastic. În 1953, după absolvirea şcolii din sat, îşi continuă studiile la Liceul Pedagogic din Cernăuţi, apoi, după un an de muncă în calitate de pedagog în localitatea de baştină, urmează Facultatea de Istorie şi Filologie a Universităţii din Chişinău, pe care o absolvă în 1964. După absolvirea facultăţii funcţionează mai mulţi ani ca profesor şi director de studii la Şcoala Medie Sărata-Galbenă, raionul Hânceşti (Basarabia).

Din 1967 până în 2003 Mircea Lutic este secretar general de redacţie la ziarul „Zorile Bucovinei" din Cernăuţi, iar după pensionare – redactor la ziarul minorităţii naţionale româneşti din Ucraina, „Concordia".

Mircea Lutic debutează în presă în 1962 cu versuri şi articole de critică literară. Publică poezii şi traduceri în zeci de culegeri colective, antologii apărute la editurile din Ujgorod (Ucraina), Chişinău (Moldova), Iaşi, Bucureşti. Este prezent cu lucrări originale şi cu traduceri în manualele de literatură pentru clasele a VI-a (Kiev-Cernăuţi, Editura „Radianska Şkola", 1974) şi a VII-a (Kiev-Cernăuţi, Editura „Radianska Şkola", 1978) ale şcolilor româneşti din regiunea Cernăuţi, în *Abecedarul* pentru şcolile cu limba de predare română din Ucraina (Cernăuţi, Editura „Bukrek", 1997, 2001, 2002, 2003, 2004).

Mircea Lutic colaborează cu versuri, materiale de critică şi istorie literară, studii de etnografie şi folclor, traduceri de poezie şi proză şi articole de actualitate

Analele Bucovinei, **XVII**, *1* (34), p. 283–299, Bucureşti, 2010

BDD-A32536 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:51 UTC)

la majoritatea publicațiilor de cultură din Republica Moldova, din județul Suceava și din regiunea Cernăuți. Este autor al plachetelor de versuri *Baștina luminii* (Ujgorod, Editura „Carpați", 1973), *Fereastră de veghe* (Ujgorod, Editura „Karpaty", 1978), *Datul întru ființă* (Cernăuți, Editura „Prut", 2000), *Noimă – Svit* (ediție bilingvă, româno-ucraineană, Cernăuți, Editura „Misto", 2000), *Ecou de foc – Vidlunnia vogniu* (ediție bilingvă, româno-ucraineană, Kiev, Redacția Principală Specializată pentru Editarea de Literatură în Limbile Minorităților Naționale din Ucraina, 2001); *Taemnycyi pilihrym* (în limba ucraineană, traduceri de Vitali Kolodii, Cernăuți, Editura „Misto", 2002); *Colind prin zodii de cuvinte. Publicistică* (Cernăuți, Editura „Misto", 2004).

Versurile sale sunt traduse în limbile ucraineană, rusă, franceză, bielorusă, bulgară, georgiană, maghiară etc.

De-a lungul timpului, Mircea Lutic este membru al Uniunii Naționale a Scriitorilor din Ucraina (1978) și membru în Consiliul ei de conducere (1996), membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova (1990), al Societății Scriitorilor Bucovineni (1995) și al Uniunii Scriitorilor din România (1996), membru fondator (1989), vicepreședinte (1989–1991) și președinte (1996–1997) al Societății pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu" din Cernăuți, membru al prezidiului și membru în colegiul de redacție al ziarului „Plai românesc" (organul de presă al Societății), membru în colegiul de redacție al periodicelor „Literaturno-mystetka Bukovyna", „Septentrion literar" etc.

Mircea Lutic este laureat al Premiului Uniunii Scriitorilor din Moldova (1984), precum și al premiilor literare regionale „Dmytro Zahul" (1999), „Mircea Streinul" (2001) și „Isidor Vorobchievici" (2002). Decorat cu Ordinul Național al României în „Serviciul credincios", distins cu Diploma și Medalia Președintelui României (2000) și ale Radei Supreme a Ucrainei. Mircea Lutic este inclus în *Cartea de Aur a Ucrainei* (2001).

Poetul

Mai întâi de toate, Mircea Lutic este poet. Un poet adevărat, unul născut, carele din poezie și întru poezie s-a născut.

Dar tot el este și un poet „făcut", nu numai „unul născut", un poet care se realizează zilnic prin muncă inspirată, zidindu-și opera pe temelia unui ideal literar superior, în perimetrul căruia se face simțit destinul său întru ființă.

Ca mai toți poeții din generația anilor '60 din spațiul supus experimentelor sovietice, Mircea Lutic a fost și el nevoit să se înscrie o perioadă de timp în rândurile avangardei constructorilor vieții noi, comuniste: „Noi, comuniștii țării, avem un singur soare: o slovă din cinci buchii – / astru cu cinci colțare. // Noi, comuniștii țării / purtăm peste decenii / în piept, spre mâna stângă, / sublimul

BDD-A32536 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:51 UTC)

nume: Lenin"[1]. Aceste rânduri nu sunt singurele de acest fel din grupajul semnat de domnia sa, prin care se proslăveşte viaţa nouă a bucovinenilor, omul sovietic, „vulturii Rusiei", salvatori ai Bucovinei, când „paharul strâmbătăţii era de amărăciune plin"[2].

De fapt, în aceeaşi cheie erau scrise şi poeziile de debut editorial ale celorlalţi „tineri poeţi moldoveni din Bucovina", incluse în culegerea colectivă *Glasuri tinere*, apărută în anul 1971, la unica, pe atunci, Editură „Karpaty" din Ucraina, unde se tipăreau cărţi în aşa-zisa „limbă moldovenească", din care am selectat primele două exemple.

La drept vorbind, şi-n paginile primei sale plachete, *Baştina luminii*, apărută în 1973, la aceeaşi editură, îşi găseau ecoul cerut de cerberii zilei postulatele ideologice ale timpului: poetul se arată încântat de „drapelele izbânzii, / cu fâlfâiri de pară"[3], se lasă odată cu ţara călăuzit de Marele Partid. El le spunea cititorilor săi: „Te cheamă partidul lui Lenin / potecile trudei să sui, / să iei înălţimi şi decenii / Cuvântul prin faptă să-l spui"[4]. Versurile sale din acea perioadă au o conotaţie propagandistică directă. Ca şi ale celorlalţi poeţi basarabeni, bucovineni, chiar şi ale poeţilor din România. Prin ele autorul plătea taxa de membru al unicului, măreţului partid şi de secretar de redacţie al unicului cotidian „în limba moldovenească" din regiune, organ al Comitetului regional Cernăuţi al Partidului Leninist: „Pe pagina veacului / roşii decenii / Şi-au scris nemurirea-n / răbojul de veci. // În lupta epocilor / marele Lenin / deschisu-ne-a-n viaţă / senine poteci"[5]. Alţi aspiranţi la glorie literară din aceeaşi generaţie, mai îndoctrinaţi, orbiţi chiar de lumina stelei din Kremlin, care se declarau părtaşi ai devenirii aceleiaşi „ţări sub steaua de rubin din Bucovina până-n Sahalin"[6], au plătit cu vârf şi îndesat toată viaţa, fapt care, se pare, nu le-a terorizat conştiinţa. Dar nici nu i-a mai scos din anonimatul zilelor de atunci.

Mircea Lutic, însă, şi-a dat seama de primejdia care-l păştea şi a mizat în continuare pe filonul sănătos, strămoşesc, cel adevărat al fiinţei sale, încât versurile ocazionale şi de conjunctură de tipul celor reproduse mai sus, scrise în acea perioadă nefastă pentru adevărata creaţie, sunt abandonate. După ele a urmat cu totul altceva. Şi important, în cazul acesta, este faptul că, spre deosebire de alţi poeţi din generaţia sa şi din rândurile celor mai tineri, molipsiţi de aceeaşi boală, el a reuşit să iasă de sub presiunea exercitată de Patria-minune, de „octombrinele flăcări ce freamătă-n tărie" şi de „orizonturile roşii în boltire lină"[7], izbutind să se

[1] *Glasuri tinere, versuri ale tinerilor poeţi moldoveni din Bucovina*, Ujgorod, Editura „Karpaty", 1971, p. 54.
[2] Idem, p. 55.
[3] Mircea Lutic, *Baştina luminii*, Ujgorod, Editura „Karpaty", 1973, p. 12.
[4] *Ibidem*, p. 28.
[5] *Ibidem*, p. 26.
[6] Ion Chilaru, *Cântecele vieţii*, Ujgorod, Editura „Karpaty", 1985, p. 70.
[7] Mircea L

BDD-A32536 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:51 UTC)

debaraseze mai hotărât şi mai repede decât alţii dintre confraţii săi de balastul comandamentelor ideologice ale zilei, impuse de condiţiile politice, de viaţa socială, de convenienţele ce riscau să ne anchilozeze în nişte versificări comune, dominate de canoane poetice depăşite şi condamnate de istorie. Din „visuri nevisate" el încearcă să-şi ticluiască veşminte noi de „letopiseţ în piatra acestui scump pământ" al Bucovinei, astfel făurindu-şi alt destin, pe care să-l pună să străjuiască „alături de inscripţii cu noimă strămoşească"[8].

Autorul însuşi, în poemul *Din reverii nocturne*, amintindu-şi de perioada când visa „din naiul lunii să poată doini, cu timpul", visul său fiind atunci ca „o aripă-n zbor frânt", recunoaşte sincer, ca-n faţa Judecăţii de Apoi, că a „cunoscut în viaţă urcuşul prin căderi"[9]. În alt loc el îşi mărturiseşte propriile păcate tipice fiecăruia dintre consângenii săi, poeţii debutanţi de la mijlocul anilor '60: „Cu ateismul logodiţi de mici / scuipat-am sanctuarele obraznic / Şi cu ideea-n praştină, la praznic, / Am demonstrat în faţa lui Ilici. // Nici datini străbuneşti nu am avut / Nici ţintirimuri şi relicve sfinte; / Ne-am renegat şi morţii din morminte, / Şi amintirea ce striga din lut... // În lume, nici chiar cel mai crunt război / Nu e ca lepădarea de credinţă, / Şi-n fapt ne-am pomenit fără fiinţă / Când l-am gonit pe Dumnezeu din noi"[10].

E de la sine înţeles că poetul nu putea fi de acord cu o asemenea stare de lucruri. Şi, după ce descoperă faţa hidoasă a realităţii pe care am trăit-o cu toţii, mărturiseşte în manieră coşbuciană: „Port în destin comândul nemplinit / străbunilor, străjuitori de veci ai gliei, / mânaţi de zurbă-n iureş, în ceasul sorocit. / Şi flutură cu ură topoarele mâniei"[11]. Mai mult, „în luptă cu uitarea ţărânei şi cu anii" el vrea să urmeze „făgaşul de fapte demne" ale înaintaşilor săi, coboară în vreme „pe lămi de săbii" spre „un ev de suferinţă, de cumpănă şi sânge", pentru a asculta cum pământul „icneşte din străfunduri în fiarele robiei"[12]. În acelaşi timp el ar dori să fie şi „pom într-o grădină cu fructe mari şi roşii", la rădăcina căruia „în tihnă dorm strămoşii"[13].

Exasperat de degradarea societăţii în care-i este dat să-şi ducă veleatul, Mircea Lutic devine sentenţios. Glasul lui capătă inflexiuni de bucium. Un dramatism aparte îi învăluie rostirea: „Lovind în orizont ca o chemare, / Din bucium să răsune glasul meu! / Aş vrea să fiu o apă curgătoare / ce-şi sapă-n stânca dură defileu // Din nimb de colb ţesut de curcubee / şi din nisip columne-n univers / Aş ridica; Şi nu instantanee, / Ci veşnice, ca astrele în mers"[14]. Aceste versuri şi multe altele de acest fel denotă o altă orientare decât cea impusă de diriguitorii

[8] *Ibidem.*
[9] Idem, *Datul întru fiinţă*, Cernăuţi, Editura „Prut", 2000, p. 65.
[10] Idem, *Noimă*, Cernăuţi, Editura „Misto", 2000, p. 48.
[11] Idem, *Glasuri tinere*, Ujgorod, Editura „Karpaty", 1971, p. 55.
[12] *Ibidem*, p. 55.
[13] *Ibidem*, p. 62.
[14] Culeger 2.

BDD-A32536 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:51 UTC)

efemeri ai destinelor noastre civice din diverse perioade de timp. Şi poetul păşeşte pe ea de mai bine de douăzeci de ani cu încredere şi realizări deosebite, deoarece este calea cea adevărată, pe potriva talentului cu care a fost înzestrat. Pentru că zilele poetului se scurg din eresuri „precum ploaia albă peste lut"[15] şi „se cern prin mituri"[16]. Şi cum eul care a fost la început „nu-l mai încape"[17], iar „vârsta-i de balsamuri şi de flori/ ca un vis în urma lui rămâne"[18], Mircea Lutic şi-a îndreptat privirile spre alte orizonturi, sondând în adâncurile fiinţei umane, atacând marile teme ale vieţii – moartea, viaţa, trecerea timpului, veşnicia, legământul dintre generaţii.

Într-un catren, scris aproximativ în acelaşi anotimp al debutului editorial, el face o declaraţie asemănătoare, tranşantă, într-un fel programatică şi ea, afirmând cu îndârjire de ţăran: „N-am să trec prin viaţă în zadar, chiar de n-oi purta cununi de laur"[19], declaraţie care se dovedeşte a fi adevărată doar în prima parte, deoarece, prin tot ce a făcut până acum, Mircea Lutic a subminat partea a doua a aserţiunii de mai sus. Festivităţile organizate de Fundaţia Culturală „Casa Limbii Române" şi de Societatea Scriitorilor Români din Cernăuţi, discursurile elogioase ce i le-au adresat atât colegii săi de breaslă români cât şi cei ucraineni, multele articole apărute cu prilejul împlinirii celor 70 de ani de viaţă, dintre care absoluta majoritate a fost consacrată literelor române, constituie cea mai elocventă dovadă că Mircea Lutic şi-a depăşit cu mult sarcinile pe care şi le-a asumat la început de carieră literară, câştigându-şi, prin dăruirea-i totală vocaţiei sale de poet, cununile de lauri ale recunoştinţei.

Bine instrumentată în „şopot cristalin de verb matern", lucrând în diverse regimuri lirice, poezia lui, doldora de sunete şi ritmuri perene, de melodii inefabile, de lumini şi umbre, împrăştie scântei împrejuru-i din rugurile ancestrale care-i mistuie făptura, tot mai mult de la un an la altul, păstrându-şi datul iniţial întru fiinţă.

Poetul rămâne acelaşi om angajat istoric, acelaşi luptător pentru adevăr şi dreptate. Tonul imnic iniţial, de laudă şi mărire a vremilor de glorie ale neamului, poate fi cu uşurinţă depistat în *Eminescu*, *Limba maternă*, *Datul întru fiinţă*, *Avem o singură tămadă*, *Semne din veac*, *Homo sapiens*, *Noimă*, *Glosă*, *Cei doisprezece*, *Înviere*, *Clopotul conştiinţei de neam* şi în alte versuri de factură civic-organică, realizate la un grad intelectual superior, unele cu tentă uşor povăţuitoare, moralizatoare, altele filosofice, religioase, prin care voieşte să ţină nestinsă flacăra conştiinţei naţionale.

În multe poezii din ultimele volume el parcă se răzbună pe toţi vinovaţii, pe toţi emulii stalinişti, hruşcovişti şi brejnevişti care au încercat să-i altereze acel dat

[15] Mircea Lutic, *Noimă*, Cernăuţi, Editura „Misto", 2000, p. 20.
[16] *Ibidem*.
[17] *Ibidem*.
[18] *Ibidem*, p. 22.
[19] Culege

BDD-A32536 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:51 UTC)

inițial întru ființă. Îi trece pe toți prin furcile caudine ale verbelor materne cu tărie de cremene, înfierând metehnele și defectele, caracterul maladiv al literaturii pe care eram obligați s-o facem într-o epocă – slavă Domnului! – înmormântată, dar metastazele căreia, ca falangele unei caracatițe, pătrunzând în realitatea contemporană, pe care poetul o înfierează cu versuri biciuitoare de factură eminesciană. Precum Eminescu în *Scrisoarea III* punea la zid realitatea cruntă a vremii sale, așa și Mircea Lutic în poemul *Univers alterat* (I) mărturisește, ca la spovadă, tot ce-l îngrijorează, dezvăluind viciile societății în care am ajuns să trăim. El e uimit și îngrijorat de mutațiile care s-au petrecut în viața semenilor săi: „Cu noi ceva se face, ca niciodată încă, / Parcă suntem de însuși satana bulversați. / O gravă maladie ființa ne-o mănâncă / Sau chiar de eul nostru ne-aflăm contagiați? // Ne iubim dialectic și ne urâm proteic, / Răpuși de afecțiune, ne vindem reciproc. / Și-n calea spre Golgota ne plângem fariseic / Că, la Geneză, Domnul nu ne-a-mpărțit noroc. // Ne-am depărtat de-obârșii, nătângi în existență, / Ne-am străinat de Domnul, de rai și iconari / Și ne iubim națiunea doar întru aparență / Ba chiar pe-un blid de linte ne-o dăm sau pe bișțari"[20]. După cum se vede clar, de la o strofă la alta poemul crește-n intensitate. Pe măsură ce „Pandora umblă astăzi cu iadul în cutie"[21], iar „fratele-ți devine dușman potențial"[22], vocea poetului devine vehementă, răsună ca un clopot de alarmă: „Ne facem marfă pruncii, prin metropole sfinte / în piețe străveghiate de umbra lui Traian, / Și-apoi ne spargem pieptul că suntem de sorginte / aleasă, și-avem sânge de dac și de roman"[23]. Cei care sunt la curent cu realitățile ultimului deceniu din Bucovina, cum a fost divizată și anihilată mișcarea de renaștere națională românească și cu ajutorul căror indivizi, vor desluși fără mari greutăți chipurile persoanelor vizate, creionate cu multă sugestivitate de autorul acestui poem-satiră.

În același spațiu ideatic se înscrie și poemul *Univers alterat* (II) versurile căruia cad ca niște blesteme pe capetele troglodiților care au făcut ca viața societății contemporane să se degradeze într-o măsură îngrijorătoare. Ca un sacerdot, poetul întreabă: „Cine-n oarba debandadă spre ceva mai poate tinde? / Cine se mai miră astăzi de absurditatea vieții? Pier, striviți de sărăcie, filosofii și poeții / și se-nalță-n jilțul vremii cel ce cumpără și vinde. // E politicastru-n vogă, promotor al marii crime, ce răsmacină făina mascaradei și genunii; / Perorează din oficiu dezaxații și nebunii. / Și, în zonele puterii, minte-ntreaga lefegime. // Se semnează în culise convenințe vânzătoare, / Care violează neamuri și provoacă băi de sânge; / De sejururi în mocirlă seminția-ntreagă plânge / Și poporul-n umilință e-o rușine grea, ce doare. // Plaiuri străbunești preasfinte, cu virtuți voievodale, /

[20] Mircea Lutic, *Datul întru ființă*, Cernăuți, Editura „Prut", 2000, p. 15.
[21] *Ibidem*, p. 16.
[22] *Ibidem*.
[23] *Ibidem*.

BDD-A32536 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:51 UTC)

Sunt lăsate la cheremul unor inşi aduşi de vânt, / Şi „părinţii naţiunii" fac cu naiba legământ / să ne bage moartă-coaptă ţara-n clici continentale"[24].

Am putea reproduce şi alte strofe din creaţia lui Mircea Lutic, care cuprinde satire necruţătoare la adresa politicaştrilor şi patriotarzilor, a vânzătorilor de neam şi ţară, lichelelor de tot felul. Şi cum mai întotdeauna adevărul este dur şi dureros uneori peste măsura suportabilului, autorul care tinde să fie precis în expresiile sale şfichiuitoare nu se cruţă nici pe sine, nici pe semenii săi. El pune degetul pe rana flagelurilor societăţii din care facem parte cu toţii. Dorind s-o însănătoşească, el recurge la cele mai radicale metode. Cu ajutorul cuvintelor el taie-n carnea încă vie a conştiinţei noastre. Ca un chirurg care încearcă să înlăture buba-rea cu bisturiul de oţel curat dintr-un corp afectat de metastază.

În unele versuri el merge mai departe, atingând coardele vibrante ale mesianismului, cultural şi civic, pe care fără o anumită pregătire intelectuală, fără un anumit orizont spiritual, fără anumite lecturi din patrimoniul spiritual al poporului nostru n-ai cum să-l pătrunzi în profunzimile lui. Iată doar un exemplu din extraordinarul poem *Clopotul conştiinţei de neam*: „Pe măguri dulci, amare voci se-aud / din adâncimi de magme milenare, / Încât gem apele, în drum spre sud, / Încât chiar iarba plânge în hotare... / Suntem mioarele pierdute-n munţi, / de veacuri lungi ne caută Lipanii / Şi, după ale steiurilor frunţi, / ne-aude stâna, nu ne-aud ciobanii..."[25]

Cu toate că este prin structura sa un tradiţionalist convins, urmându-şi crezul în mod programatic, Mircea Lutic nu o dată în cărţile sale a demonstrat că poate face faţă tuturor rigorilor versificaţiei clasice, mânuind cu dibăcie diverse forme fixe de poezie: catren, octavă, sonet, rondel, terţină, glosă etc. Cu aceeaşi dexteritate el se mişcă şi-n albia versului liber de canoanele clasicizante, făcând faţă şi cerinţelor modernismului, în special ale exigenţelor instaurate de generaţiile optzeciste.

Nu putem încheia acest capitol privind poezia lui Mircea Lutic fără ca să menţionăm că multe versuri, la nivelul sonorităţii, sunt absolut fermecătoare, mai ales cele plămădite-n stil popular, lucrate filigranat, reprezentând „iscusita artă a ticluirii", după cum remarca unul dintre cei mai atenţi cercetători ai procesului literar bucovinean, criticul Ştefan Hostiuc, cel care i-a eliberat certificatul de „poeta artifex", pe motiv că poezia lui nu s-ar „produce instantaneu, ci se relevă treptat, prin exerciţiu", criticul văzând în aceasta un pericol pentru poet, cel de a cădea în preţiozitate, adică de a-şi pierde identitatea, de a deveni manierist.

Frumuseţea perfecţiunii multor poezii lutichene nu poate fi trecută cu vederea. Ea este încântătoare, bucură vederea şi auzul. În special a celor scrise-n aşa-zisul stil popular: „Vino altminteri, vină – / Şipot afund de lumină. / Cade altminteri, cade – / Fir al zăpezilor calde./ Suie altminteri, suie – / De foc renăscută

[24] Mircea Lutic, *Noimă*, Cernăuţi, Editura „Misto", 2000, p. 51.
[25] Idem, *[illegible]*

BDD-A32536 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:51 UTC)

statuie, / Marmură prinsă în cuie. // Lasă-te vie, te lasă – / Alb porumbel pe casă; / Pâinea și vinul pe masă – / Lasă-te vie, te lasă! // Răsună altminteri, răsună – / cântec de veac, în furtună"[26] (*Rugă altminteri*) sau „Lasă-n urma ei / Zvâcnet de scântei, / Sclipete de salbă – / Plăsmuire albă. / Pasăre de mit / Ora s-a nuntit"[27] (*Pasăre*) și multele altele.

Ctitor de frumuseți și gânduri, poet adevărat și important, născut din har adevărat, care și-a ocupat deja locul cuvenit în spațiul literaturii române din regiunea Cernăuți, reunind nordul Bucovinei, nordul Basarabiei și parte din fostul ținut Herța. Mai mult, suntem siguri că prin valoarea operei de până acum, precum și a celei viitoare, sperăm că domnia sa va depăși granițele unei provincii istorice crucificate sau ale unei literaturi considerate provinciale, înscriindu-se printre cei puțini care au șansa să rămână în panteonul literaturii naționale.

Botezat fiind cu harul divin al creației, încă de pe când germina în pântecele maicii sale, Mircea Lutic a absorbit cu întreaga lui făptură, cu simțurile lui tot ce se întâmpla în lumea înconjurătoare înainte de venirea sa pe lume: bucuriile și tristețile alor săi, chiotele de bucurie ale victoriilor repurtate de înaintași și scrâșnetele din dinți de durerea pierderilor, întreaga istorie a neamului din care s-a zămislit, foșnetul frunzelor, susurul izvoarelor, căderea calmă a fulgilor de nea, pocnetul lemnelor în miez de iarnă în soba casei părintești, cântecele fetelor și flăcăilor pe la șezătorile satului, tânguirea arcușului pe corzile viorii, melodiile când triste, când jucăușe ale fluierului ce veneau de pe colinele unde baciul Calomfir păștea turmele satului, alte sunete miraculoase care se constituiau într-o realitate, care i-au intrat în sânge dintru-nceputul devenirii sale ca om și ca poet.

Publicistul

Nu știm ce s-ar mai putea spune despre publicistica distinsului cărturar după cele afirmate-n prefața la cartea *Colind prin zodii de cuvinte*, în care domnia sa și-a strâns frumoasa recoltă de publicistică, de studii folclorice și de cercetări literare, de prezentări de carte și de eseuri, de articole de atitudine civică, de tablete și de instantanee – toate cultivate decenii la rând cu spirit de bun gospodar pe ogorul literaturii române din Bucovina.

Cu atât mai mult cu cât, în ultimul timp, distinsul nostru coleg acordă mai multă atenție reeditării traducerilor sale anterioare făcute din literatura clasică și contemporană ucraineană, tipărindu-le în veșmântul firesc al limbii noastre – cel latin, lăsând, probabil, la o parte și pentru mai târziu propria creație poetică și publicistică în favoarea satisfacerii de moment a necesităților stringente de lectură ale tineretului studios din Bucovina.

[26] *Ibidem*, p. 61.
[27] *Ibidem*,

BDD-A32536 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:51 UTC)

Până atunci am găsit de cuviință să reproducem câteva din afirmațiile făcute deja cu privire la opera sa publicistică. Şi nu din motiv că ne-ar plăcea să ne autocităm, nu, ci pentru că avem convingerea că cele spuse deja despre creația sa sunt încă valabile. Ele pot fi doar completate, nu şi combătute. Iată de ce ne permitem citarea câtorva fragmente din prefața la care ne-am referit deja, deşi nu suntem pe deplin convinşi că ne-am achitat onorabil de sarcina de prefațator. Oricum, sperăm că citatele reproduse conturează măcar parțial profilul de publicist al distinsului nostru coleg.

Menționam în 2005 că din paginile cărții prefațate se desprind clar vădite „calități de istoriograf, cercetător ştiințific în domeniul folcloristicii, artei populare, istoriei ecleziastice", precum şi cele de „publicist cu aptitudini certe de pamfletar" ale lui Mircea Lutic. Mai mult, afirmam că domnia sa ni se dezvăluie ca „un spirit congener tradiției enciclopedice româneşti", ca „un contemporan care aspiră să devină un *homo universalis*, aidoma marilor personalități ale culturii noastre, cum au fost Gheorghe Lazăr, Ion Heliade Rădulescu, Alexandru Odobescu, Ion Ghica, Bogdan Petriceicu-Hasdeu, Nicolae Densuşianu şi alții", că este „un spirit clasicizant cu lecturi fundamentale", „un adevărat cărturar, cu preocupări multiple şi variate", „un om al renaşterii culturii româneşti în Bucovina"[28], un „coborâtor din stirpea acelor oameni cultivați", despre care Mihail Sadoveanu spunea că „îşi caută argument vieții în preocupările nobile ale spiritului"[29], după cum îl caracteriza pe Mircea Lutic cunoscutul filolog şi om de cultură basarabean Valentin Mândâcanu.

O altă trăsătură definitorie, pe lângă aspirația autorului spre multiculturalitatea maximă, greu de atins în zilele şi în condițiile noastre, evidente şi demne de evidențiat ar fi talentul, puterea şi plăcerea lui deosebită de a înlănțui cuvintele între ele în formularea unor idei inițial abstracte, cărora până la urmă reuşeşte să le dea un contur real, vizibil şi palpabil, că seria de microeseuri despre instrumentele muzicale populare naționale, prezentate uneori în plan comparativ cu cele similare ale altor popoare (țambalul, drâmba, fluierul, ocarina, vioara, cimpoiul, toba) sau despre obiceiurile şi tradițiile noastre (pluguşorul, hora mare, teatrul popular) s-ar putea „constitui într-o adevărată istorie a culturii şi civilizației româneşti din Bucovina, atât de necesară nouă, astăzi, la Cernăuți.

Mai scriam în prefața amintită mai sus că Mircea Lutic, ca „un muzicant iscusit, obține efecte nebănuite din utilizarea instrumentelor vechi şi noi concomitent, într-o orchestrație perfectă, chiar dacă faptul ca atare – utilizarea unui vocabular bazat pe cuvinte neaoşe, cu patina timpului pe ele, şi pe neologisme de ultimă oră – îngreunează într-o anumită măsură lectura unor pasaje mai complicate din creația sa". Ori el nu se limitează doar la descrierea sau definirea precisă a

[28] Mircea Lutic, *Colind prin zodii de cuvinte*, Cernăuți, Editura „Misto", 2005, p. 5.

[29] Valentin Mândâcanu, *Pliviți răsadul limbii, prieteni*, în „Literatura şi arta", Chişinău, anul XXXXIV, nr. 2 (

BDD-A32536 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:51 UTC)

instrumentelor populare, a tradițiilor și obiceiurilor noastre, pe care, de altfel, le descrie cu lux de amănunte, dând dovadă de o erudiție deosebită în domeniul folcloristicii, ci „la un moment dat abandonează poziția neutră a cercetătorului, istoriografului sau cronicarului vieții noastre spirituale și, dintr-o necesitate lăuntrică și convingere civică, se situează pe poziția îndrumătorului, a valorificatorului și propovăduitorului valorilor spirituale ale neamului nostru"[30].

Cât privește creionările societății în care trăim, a metehnelor și viciilor care macină lumea noastră – adevărate satire –, menționam că publicistul Mircea Lutic, prin cele mai reușite articole ale sale, reușește să se ridice la nivelul antemergătorilor săi pe această cale: Mihai Eminescu, Tudor Arghezi, N. D. Cocea, Simion Mehedinți. O adevărată mostră în acest sens poate fi și fragmentul următor, desprins din *Agenții ruinei*: „Trăim într-o societate atât de dereglată moral, încât tot mai insistent ne paște gândul că, escatologic, ne apropiem de punctul fatal al destinului nostru terestru. Impactul zilnic cu evenimentul interlop la toate nivelurile piramidei publice, dar mai cu seamă în sferele cele mai de sus, îl aruncă pe cetățeanul de rând într-o deconcertare paralizantă, de nici nu mai știe, sărmanul, unde trăiește: într-o lume civilizată sau într-o peșteră a gregarismului troglodit"[31]. Cam în același stil critic, punând degetul pe rana sângerândă a necazurilor noastre, sunt scrise și celelalte pamflete – *Epidemia demagogică*, *Marasmul economic și ficțiunea democratică*, *Indigență intelectuală*, *Nefârtatul*, *Bizantinismul cronicizat al clasei politice*, *Mizeria națiunii în contrast cu îmbuibarea protipendadei*, *Excesul politicard*, *Filistinismul cultural*, *Recuzul moral și homicidul șovin*, *Lacrimă trasă la sorți*, *Dualitatea puterii* ș.a. – tipărite de-a lungul ultimului deceniu în publicațiile cernăuțene independente, în care publicistul Mircea Lutic dă mâna cu poetul Mircea Lutic din cele două „universuri alterate", nominalizate de domnia sa în placheta *Datul întru ființă*. Recitindu-le, nu ne rămâne decât să regretăm faptul că domnia sa nu are la dispoziție, precum a avut Mihai Eminescu la „Timpul", posibilitatea de a reacționa zilnic la toate câte se întâmplă în teritoriile noastre strămoșești și, în ansamblu, în țară și în lume. Deși nu cred că măcar una dintre publicațiile românești care încă mai apar în regiune i-ar refuza onorabila colaborare.

Cât privește recentele microeseuri, în care domnia sa examinează în mod special creația consângenilor săi Arcadie Suceveanu, Ilie Tudor Zegrea, Grigore Crigan, Simion Gociu și a subsemnatului, publicate în revistele „Glasul Bucovinei" și „Septentrion literar", demonstrează cu prisosință că Mircea Lutic ar putea să ne bucure în viitorul apropiat și cu o carte de eseuri, în care, cu acribia sa de istoric și critic literar ce-l caracterizează, cu spiritul pătrunzător de filosof al creației, să analizeze îndeaproape procesul literar contemporan, să contureze cu precizie profilurile artistice ale principalilor protagoniști ai scenei literare românești din nordul înstrăinat al Bucovinei.

[30] Mircea Lutic, *Colind prin zodii de cuvinte*, Cernăuți, Editura „Misto", 2005, p. 7.
[31] „Arcaș

BDD-A32536 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:51 UTC)

Această muncă, pe lângă cărțile de poezie și de publicistică editate de domnia sa până acum, ar fi, după modesta noastră părere, mai importantă decât traducerile, fie ele și excelente, din literatura ucraineană, difuzate, cu părere de rău, doar în regiunea Cernăuți, unde mai toți locuitorii cunosc limba ucraineană și au astfel posibilitatea să citească în original toate lucrările traduse de domnia sa. Altă vorbă ar fi dacă aceste traduceri ar avea o arie mai largă de difuzare – în Republica Moldova sau în România –, unde limba ucraineană nu are răspândire, ca la noi, în nordul Bucovinei, nordul Basarabiei și fostul ținut Herța, în Maramureșul istoric și în sudul Basarabiei.

Să nu se creadă cumva că suntem împotriva traducerilor. Dimpotrivă, credem că acestea sunt necesare pentru toți cei care nu cunosc sau n-au cum să cunoască limba originalului în care au fost create operele traduse. Noi însă continuăm să credem că Mircea Lutic are ce spune el singur ca excepțional om de creație. Nu doar ca translator al ideilor, imaginilor, metaforelor, viziunilor, stilului altora. Chiar dacă și traducerea este o artă, chiar dacă este și ea un act de creație. Până la un punct însă, de la care credem că ar fi un lux prea mare sau o risipă de talent de neiertat pentru literatura de expresie română din regiunea noastră, dacă un creator de talia lui Mircea Lutic ar fi acaparat în întregime de comandamentele sociale ale timpului pe care-l trăim, adică de popularizarea literaturii ucrainene în mijlocul minorității românești din Ucraina. N-am vrea ca traducătorul Mircea Lutic să-l pună în umbră pe poetul Mircea Lutic. Ultimul ni-i mai drag. Ca și eseistul Mircea Lutic.

Inspiratul traducător

E lucru îndeobște cunoscut și recunoscut ca atare, grație palmaresului înregistrat în această direcție a activității sale, că septuagenarul scriitor Mircea Lutic se numără printre cei mai prestigioși și prodigioși traducători contemporani din limbile ucraineană și rusă. Nu întâmplător domniei sale i s-au acordat Premiul Comitetului de Stat al Moldovei pentru Edituri, Poligrafie și Comerțul cu Cărți pe anul 1984 pentru traducerea romanului lui Feodor Dostoievski, *Frații Karamazov*, precum și prestigiosul Premiu Literar Internațional „Ivan Franko" (1995). Pe lângă prima lucrare de anvergură, mai sus pomenită, se numără și romanul *Ciclonul*, de Oles Honciar, despre traducerea căruia și despre virtuțile de traducător ale lui Mircea Lutic au scris nu puțini istorici și critici literari. Iată, de exemplu, ce scrie Pavlo Stokoryn, la sfârșitul anilor '70, în revista „Literaturna Ukraina" din 18 septembrie 1979: „Traducătorul a sesizat [...] stilul poetic de mare originalitate al lui Oles Honciar, a aflat echivalente adecvate de redare a realismului poematic al romanului. El a izbutit să păstreze și să aducă în inima și conștiința cititorului energia și vigoarea discursului, ritmica narațiunii și aforisticitatea vocabularului".

Alt istoric literar ucrainean, Olecsa Romaneț, bun cunoscător al limbii române și ucr[illegible] „Bukovina", din

BDD-A32536 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:51 UTC)

4 noiembrie, că „în traducerea romanului *Ciclonul* de O. Honciar, Mircea Lutic a reuşit, pe de o parte, să păstreze atât reverberația lirico-romantică a originalului, cât şi rezonanțele lui dramatice, ba chiar tragice, iscusința remarcabilului artist al slovei ucrainene de a pătrunde şi a reda cele mai subtile mutații ale sufletului omenesc, de a crea situații şi momente de viață de o adâncă tensiune psihologică şi de a folosi paleta sa de un vast policromism pentru a zugrăvi tablouri din natură, iar pe de alta, să transpună fidel fascinația stilistică, vigoarea şi plasticitatea extra-endofaziei romanului".

Cât priveşte traducerea romanului *Frații Karamazov*, care, potrivit academicianului Mihai Cimpoi, este o proză nativă, poematică, un poem-utopie, în sensul arătat de Dostoievski, după care poemul e ca un diamant sau ca o piatră prețioasă nativă pe care poetul trebuie să-l cizeleze şi să-l monteze, de remarcat este faptul că Mircea Lutic „a rămas fidel, prin sintaxă şi melodia textuală, mişcării impulsive, agitate, spiralate şi sacadate a frazei scării intensității dostoievskiene"[32] şi, ca să facă față acestei intensități, traducătorul „a sporit accentele şi a făcut ca frazele compacte din original să se dezmembreze uneori spre a arăta procesul în ansamblu"[33].

De-a lungul a circa trei decenii, domnia sa a realizat nenumărate traduceri din literatura rusă – poezii şi proză – ale unor opere semnate de A. Puşkin, M. Lermontov, F. Dostoievski, L. Tolstoi, I. Turgheniev, I. Nikitin, A. Pleşceev, A. Cehov, V. Briusov, N. Tihonov, M. Şolohov, din literatura ucraineană – lucrări semnate de H. Skovoroda, I. Franko, P. Tycina, V. Sosiura, M. Rylski, M. Bajan, O. Honciar, V. Zemliak, B. Oliinyk, I. Draci, M. Vinhranovski, V. Korotyci, M. Tkaci, V. Kolodii etc.

Dar traducătorul Mircea Lutic nu s-a limitat doar la transpunerea în limba română a unor importante lucrări din literaturile mai sus amintite. El s-a încumetat să alcătuiască diverse antologii, să facă selecții şi să propună publicului larg o panoramă a literaturii ucrainene pentru tineret, cum este antologia bilingvă *Zorianyii doşci* (*Ploaia de stele*), care cuprinde 21 de autori de primă mărime din constelația figurilor proeminente ale literaturii şi culturii ucrainene, despre care publicista Maria Toacă, fină observatoare a procesului literar bucovinean, afirma, la 26 februarie 2005, în ziarul „Zorile Bucovinei" că este „o ediție de excepție", o carte „superbă".

Tot el este autorul selecției, notelor biobibliografice şi al unor traduceri din antologia nuvelei ucrainene contemporane, *Cununa soarelui*, apărută la Editura „Literatura artistică" din Chişinău, în 1979. Aceeaşi prezentatoare ilustrează cu diverse mostre edificatoare „abilitatea traducătorului în depăşirea dificultăților obiective, capacitatea lui de a reda cu mijloacele expresive ale limbii române nu

[32] M. Cimpoi, ***Frații Karamazov** în limba moldovenească*, în „Literatura şi arta", Chişinău, anul XXXI, nr. 33, 8 august 1985, p. 5.

[33] *Ibidem*

BDD-A32536 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:51 UTC)

numai conținutul operei originale, ci și de a recrea atmosfera ei, păstrând coloritul vorbirii personajelor și specificul de epocă"[34].

La toate aceste cuvinte elogioase, noi am mai adăuga efectul benefic al colaborării domniei sale cu remarcabilul scriitor ucrainean Vitali Kolodii, colaborare fructificată la maximum. De pe urma acestei colaborări au avut de câștigat ambii scriitori, în ultimă instanță câștigând literaturile română și ucraineană. Spunând aceasta, ne gândim la cea mai bună traducere în limba ucraineană a *Luceafărului* eminescian, apărută în urma colaborării lor fructuoase, apoi la florilegiul bogat din opera lor editată în două limbi. Ambii poeți au o „deschidere intelectuală spre valorile spirituale ale altor popoare"[35], sunt aspiranți permanenți spre concordie și pace, asigurând prin activitatea lor „versiuni românești de o înaltă măiestrie, efectuate din opera unor creatori de vârf ai umanității"[36]. În acest sens îl citățm pe Vitali Kolodii, care, referindu-se la opera de traducător a lui Mircea Lutic, scrie că „el a intermediat artistic cunoașterea de către cititorii români a celor mai notorii realizări ale literaturii ucrainene, de la *Povestea anilor trecuți* până în zilele noastre, demonstrând astfel o deosebită considerație față de scrisul ucrainean, în particular, și față de cultura ucraineană, în general"[37].

Mircea Lutic a mai realizat versiuni românești din literaturile bulgară, slovenă, bielorusă, georgiană, karelă, tătară, kalmîkă, iakută, balkară, bureată ș.a., desigur, prin intermediul limbii ruse sau ucrainene. Se remarcă cele semnate de autori de primă mărime, cum sunt prozatoii Askad Muhtar, Upton Sinclair, Robert Frost, Andrey Upitis, Frantze Bevk, Ciabua Amiregibi, Dora Alonso, Luis Aguero, Raul Gonsales de Kaskorro.

Desigur, Mircea Lutic reușește să înregistreze asemenea performanțe grație talentului său și muncii neostoite, depuse pe altarul limbii române, responsabilității sale în fața cuvântului pe care-l așterne pe hârtie. Grație acestei iubiri nedezmințite de-a lungul anilor, calităților umane, spiritului gospodăresc, hărniciei, seriozității, perseverenței, el a ajuns să fie recunoscut ca „un perfect cunoscător și mânuitor al limbii materne"[38], un artizan al cuvântului, care se pricepe la „potriviri meșteșugite de imagini și fraze de mare efect, reușind să lucreze atât de bine versul, încât forma însăși devine produs artistic"[39], „un artist incomparabil al verbului matern"[40],

[34] Maria Toacă, *Darul reîntrupării,* în „Zorile Bucovinei", Cernăuți, anul LXIV, nr. 16 (13 473), 26 februarie 2005, p. 2.

[35] *Dimensiunile de plurivalență ale nuvelisticii ucrainene*, Prefață la volumul *Ploaie de stele*, Kiev, Editura „Etnos", 2004, p. 5.

[36] *Ibidem.*

[37] *Ibidem.*

[38] Viorel Dinescu, *Poet al legendarei Arboroase*, în „Literatura și arta", Chișinău, anul L, nr. 44 (3 036), 30 octombrie 2003, p. 4.

[39] Ștefan Hostiuc, *Poeți români din nordul Bucovinei*, în „România literară", București, anul XXXVII, nr. 32, 18–24 august 2004, p. 18.

[40] Maria Toacă, *Nobilul risc sub semnul veciei*, în „Zorile Bucovinei", Cernăuți, anul LIX, nr. 84 (129 148),

BDD-A32536 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:51 UTC)

„un înfometat şi un însetat de limbă, dornic mereu a-i comunica expresivitate şi culoare", „un excelent cunoscător al limbii, culturii şi istoriei poporului român"[41], „un iscusit mânuitor al cuvântului", care „ştie să versifice după calapodul folclorului, să îmbine în mod original cuvintele, să şlefuiască fraza până la luciul inedit şi deosebit de dens în sensuri al proverbului"[42], „fin artizan al cuvântului, şlefuitor atent al versului", „slujitor al eleganței formei şi al expresivității alese"[43], fapt care-l determină să stea „de pază" şi să fie un apărător care „veghează cu străşnicie valorile noastre spirituale, frumusețile şi corectitudinea limbii române, scrise şi vorbite"[44].

Am putea cita aici şi alte aprecieri elogioase cu privire la exigența de care dă dovadă scriitorul Mircea Lutic în fața colii albe de hârtie, când cuvintele-i dau ghes. Cuvinte rare. Cuvinte neaoşe. Cuvinte noi. Pe care el, ca un giuvaergiu iscusit, ştie să le curețe de praf, de patina timpului şi să le asigure o bună vecinătate cu alte cuvinte noi, recent intrate în vocabularul nostru din diverse domenii ale vieții, din diverse limbi de circulație internațională.

Cu alte cuvinte, poetul rămâne fidel crezului său artistic de oştean al limbii materne, mărturisit poetic la începutul carierei sale literare în poezia cu care deschide cel de-al doilea volum al său, *Fereastră de veghe*: „Mi-i ziua de slove, şi noaptea la fel / am văzul de slove, aşijderi auzul..."[45], ilustrează prin creația sa că dorințele de cândva, „să-mi fie ochiul ochi de poezie, / şi sângele-un poem de foc să-mi fie, / şi arta slovei – crez şi legământ"[46], s-au împlinit.

Arta slovei îi este şi crez şi legământ. Este pariul lui cu veşnicia.

Omul de cultură

Profilul artistic al distinsului nostru compatriot ar fi incomplet dacă nu ne-am opri, fie şi în treacăt, asupra altei laturi a activității sale: cea de istoric al culturii româneşti din Bucovina. Ori poetul, publicistul, traducătorul Mircea Lutic sunt completați, în intimitatea lor, de istoricul, de omul renaşterii culturale româneşti într-un ținut vitregit de-a lungul a aproape trei secole. Domnia sa a contribuit la fondarea Societății pentru Cultură Românească „Mihai Eminescu" din regiunea Cernăuți, trudind în 1898 la elaborarea statutului ei, în baza vechiului statut al Societății pentru Cultură şi Literatură Română în Bucovina, fondată în

[41] Ilie T. Zegrea, *Sincere felicitări*, în „Concordia", anul VII, nr. 21 (291), 2 iunie 2002, p. 6.

[42] Nicolae Bileţchi, *Vocație şi dăruire*, în „Moldova socialistă", Chişinău, anul LXV, nr. 127 (17 136), 31 mai 1989, p. 4.

[43] Catinca Agache, *Literatura română în țările vecine, 1945–2000*, Iaşi, Editura Princeps, 2005, p. 204.

[44] Grigore Crigan, *Vistiernic al culturii*, în „Zorile Bucovinei", Cernăuți, anul LX, nr. 40 (129 207), 26 mai 2001, p. 4.

[45] Mircea Lutic, *Fereastră de veghe*, Ujgorod, Editura „Karpaty", 1978, p. 3.

[46] *Ibidem*.

BDD-A32536 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:51 UTC)

1862. Mult timp, Mircea Lutic a fost membru al prezidiului acesteia, într-un timp a îndeplinit cu demnitate chiar funcția de vicepreşedinte, apoi de preşedinte, după cum se vede din excursul biografic prezentat la începutul studiului nostru, a participat la mai multe adunări de constituire a filialelor societății respective şi la alte întruniri importante în viața comunității româneşti din regiunea Cernăuți.

La primul congres al românilor din regiunea Cernăuți, Mircea Lutic a fost ales membru al Consiliului Național al Românilor. Păcat că acest important for al românilor bucovineni, la care a fost elaborat *Programul de dezvoltare a comunității româneşti din nordul Bucovinei, nordul Basarabiei şi fostul ținut Herța*, n-a avut viață lungă. Domnia sa a făcut parte şi din prezidiile celor patru congrese ale intelectualității româneşti din regiunea Cernăuți, la care a prezentat comunicări substanțiale în diverse problemele aflate pe ordinea de zi a întrunirilor intelectualității bucovinene.

Mai mult, răspunzând la cele mai stringente imperative ale timpului, ca patriot şi om de cultură, Mircea Lutic a elaborat „un excepțional document cultural, de o mare semnificație patriotică"[47]: *Programa cursului facultativ „Cultura românească în Bucovina" pentru clasele IX–XI*[48], din care s-ar putea trage concluzii benefice pentru dezvoltarea culturii noastre naționale în acest teritoriu strămoşesc. Programa respectivă, după cum se ştie, se referă la un număr mare de personalități culturale, ştiințifice, artistice, ecleziastice, care s-au născut sau au activat pe teritoriul Bucovinei istorice, e „o patriotică realizare [...], care scoate în evidență admirabila culturalitate a Bucovinei"[49], conchide Mircea Grigoroviță.

De-a lungul anilor, Mircea Lutic a trudit prin arhive şi biblioteci, căutând să reconstituie cele mai importante figuri din trecutul nostru istoric, cultural, ştiințific, literar şi religios, ştergând colbul de pe file îngălbenite de vreme, adunând cu scrupulozitate din fel de fel de hrisoave documente, selectând din presa timpului cât mai multe date şi informații cu privire la viața şi opera multor personalități bucovinene. A cules din ele, precum o albină nectarul din flori, tot ce-a găsit de cuviință că ar fi necesar şi celorlalți semeni de-ai săi să ştie, înscriindu-le în fişierele sale care, probabil, pot sta la baza unor posibile lucrări de referință, cu caracter enciclopedic, privind istoria şi cultura Bucovinei. Păcat doar că investigațiile sale în domeniul istoriei culturii din Bucovina nu-şi găsesc întotdeauna dreapta folosire. Programa elaborată de Mircea Lutic n-a fost luată drept pilon de studiere în practica pedagogică, n-a fost inclusă în programul şcolar obligatoriu. Caracterul facultativ al cursului nu-i obligă nici pe profesori, nici pe elevi, cu atât mai puțin pe diriguitorii noştri înspre grabnica ucrainizare a

[47] Mircea Grigoroviță, *Mircea Lutic: „Cultura românească din Bucovina". Programa unui curs facultativ pentru clasele a IX-a – a XI-a*, în „Revista de pedagogie", Bucureşti, nr. 5–7, 1994, p. 100.

[48] „Zorile Bucovinei", nr. 13 (5 012 413) din 13 iunie, 20 (5 212 415) din 20 iunie şi nr. 27 (5 412 417) din 27 iunie 1994, p. 3.

[49] Mirc

BDD-A32536 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:51 UTC)

procesului de învățământ din şcolile cu predarea obiectelor în limba română să aibă grijă de implementarea lui, încât am ajuns să ne bucurăm când mai întâlnim vreun profesor de istorie, de limbă şi literatură română care se foloseşte în activitatea sa profesională de acest „îndrumător" sau „îndreptar", atât de necesar şi important în educarea tinerei generații în spiritul dragostei de neam, al respectului pentru istoria şi cultura poporului român din Bucovina.

Ce-i de făcut, la Cernăuți, în asemenea situație? Nu ne dăm seama deocamdată. În orice caz, perspectivele noastre sunt triste. Numărul neobosiților „făclieri ai seminției", de talia septuagenarului Mircea Lutic, scade de la un an la altul. Lumea se deziluzionează în fața indiferenței mulțimii. Cine va prelua din mâinile lor ştafeta „iubirii de neam şi moşie"? Cine le va continua cauza, precum au făcut-o marii noştri înaintaşi? Aşa cum o mai fac unii dintre contemporanii noştri, inclusiv Mircea Lutic.

În loc de epilog

Despre Mircea Lutic, despre creația sa literară şi publicistică, despre traducerile lui au scris numeroşi colegi de breaslă, istorici şi critici literari, jurnalişti, cercetători ai vieții literare şi culturale din Bucovina.

Printre ei se numără academicienii Mihai Cimpoi, Nicolae Dabija, Grigore Bostan şi Nicolae Bileţchii, istoricii literari români Adrian Dinu Rachieru, George Muntean, Mircea Grigoroviță, Mihai Dolgan, Ştefan Hostiuc, Dumitru Apetri, Emil Satco, Ecaterina Țarălungă, Liviu Papuc, Catinca Agachi, ucrainenii Oleksa Romaneț, Mykola Bohaiciuk, Volodymyr Diacikov, Volodymyr Dobrjanski, Oksana Dovhan, precum şi mulți dintre colegii săi de breaslă – românii Grigore Crigan, Viorel Dinescu, Ion Beldeanu, Serafim Belicov, Simion Gociu, Alexandru Cozmescu, Ion Bejenaru, Dumitru Covalciuc, Victor Ladaniuc, Dumitru Mintencu, ucrainenii Vitali Kolodii, Tamara Severniuk, Bohdan Melniciuk, Pavlo Stokoryn, Vasyl Kojeleanko, Volodymyr Myhailovski, publiciştii Constantin Andrei, Maria Toacă şi Gheorghe Budeanu, Vasile Nastasiu, Efim Husar şi mulți alții. Suntem mai mult decât siguri că numărul acestora va creşte.

Scriitorul Mircea Lutic, la cei 70 de ani ai săi, este plin de vigoare, de planuri şi proiecte literare şi editoriale, care au toate şansele să devină realitate, să ne bucure, chiar şi în aceste condiții de criză economică şi morală, când problemele culturii, ale spiritualității româneşti, sunt trecute în planul secund al preocupărilor cotidiene ale demnitarilor noştri. Drept dovadă ar putea fi invocată monografia *Troienit de cosmice petale*[50], în care este analizată poezia lui Mircea Lutic în traducerea ucraineană a lui Vitali Kolodii. Autoarea studiului tratează „stilul, specificul prestației profesionale şi metodele de retransfigurare a originalului în stihia altei realități lingvistice, mijloacele de redare pertinentă a mesajului, de

[50] Irina [illegible] 009.

BDD-A32536 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:51 UTC)

echivalare a substanței textuale și a registrelor sonice"[51]. E o carte din paginile căreia ne putem da seama de talentul unor suflete îngemănate – românul Mircea Lutic și ucraineanul Vitali Kolodii –, care reușesc să lase în urma lor o frumoasă moștenire literară.

Doamne, ajută-le!

Mircea Lutic – ein erfüllter Mensch oder der klassische Bukowiner Gelehrte*

(Zusammenfassung)

Die Studie mit dem Titel *Mircea Lutic – ein erfüllter Mensch oder der klassische Bukowiner Gelehrte* präsentiert in ihrer Struktur eine Analyse des Werkes eines der wichtigen Schriftstellern der gegenwärtigen Bukowina.

Nach einem kurzen biographischen Exkurs werden die kennzeichnenden Richtlinien und die geschichtliche Etnwicklung der Dichtungsart von Mircea Lutic hervorgehoben, sowie seine Publizistik und die Übertragungen aus der russischen und ukrainischen Literatur.

Ein Sonderkapitel bezieht sich auf die öffentliche Tätigkeit, die er nach 1989 in Czernowitz ausgeübt hat und die den siebzigjährigen Bukowiner Schriftsteller Mircea Lutic als „Vertreter der rumänischen kulturellen Renaissance" in einem etno-kulturellen, von geschichtlichen ungünstigen Umständen geprägten Raum darstellt.

[51] *Ibidem*, p. 4.

* Tradu

BDD-A32536 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:51 UTC)